

HRVATSKA RIJEČ

Pređplatna cena: na godinu K 12. — Za 60 godine K 6. — Za Sibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglašivački listak se po 16 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatski sabor u Zadru.

Zadar, 10. listopada.

11. sjednica 10. listopada.

Predsjednik dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 i četvrt prije podne. Zapisnik zadnje sjednice biva odobren, čitaju se razni podnesci, najveštene su prikazane molbenice. Interpelacije prikazuju:

Blankini: o popisu lučkih radnja, što vlada namjerava izvesti kroz nastajnu godinu;

Bulat: 1. glede pobiranja kukaca u Poljicim; 2. o pripomoćim vinogradarim; 3. o razsadicim za uzgoj voćnih stabala.

Drinković: 1. o neurednostim na parobrodim i u plovidbi u vodam šibenskog kotara; 2. o postavljanju stupaca i uredjenju pristaništa u Srimi; 3. o manjkavosti parobrodarskih sveza za Vodice; 4. o uredjenju obale Sovlja; 5. o nesmiljenom postupku poreznih rubača prama narodu u šibenskom kotaru; 6. o pristajanju parobroda u Tribunju; 7. o uredjenju tili potrebite obale u Zatonu; 8. o izgradnji ogranka puta u Gatim.

Šimunić: o popravku župske kuće u Tijarici.

Mladinov: 1. o popravku župske kuće u Grohotam; 2. o gradnji novog kamenog mosta na Ričini u Imot-skim; 3. o popravku čatrnje u Zagvozdu i bunara u Trnovu; 4. o uvedenju periodičnih sudbenih ročišta u Zagvozdu.

Skurić: 1. o presušenju blata u Riči dubrovačkoj; 2. o uredjenju obale u Riči dubrovačkoj; 3. o uredjenju bosansko-hercegovačke granice i naknade štete nanešene dalmatinskim žiteljim nezakonitim postupkom bos-herceg. vlasti.

Prodan: 1. o uredjenju česme u Arbanasim; 2. o nedostatku pomješča ženske pučke škole u Arbanasim.

Radić: o mjeram za olakoćenje prometa sa vinom na Braču.

Tresić: o poteškoćam što ih čini politička vlast pri udieljanju koncesija za tjeranje raznih obrta.

Dr. Drinković prikazuje zakonsku osnovu za izključivu uporabu hrvatskog jezika u javnim državnim uredim.

Dr. Dulibić u upitu na zemaljski odbor iziće, da nisu bila još štampana i porazdieljena medju zastupnik razna izvješća osobite važnosti, kao ona o konačnom računu zemaljske zaklade za g. 1909 i o proračunu iste zaklade za g. 1911. i da nije još štampano brzopisno izvješće zadnjeg saborskog zasjedanja. Usried toga, veli, da je onemogućena svaka kontrola. Traži, da se po primjeru drugih sabora uredi stvar tako, da se iz svake sjednice izdađe brzopisno izvješće o istoj u posebnom svežiću. Tim bi se olahkotio saborski rad i pobudilo u javnosti interes za isti. To bi se sa malo dobre volje dalo postići, te bi trebalo otvoriti najtečaj za tiskanje saborskih izvješćaja i ustanoviti tačno sve uvjete. Na koncu pita zemaljski odbor, je li valjan izdati potrebite odredbe u smislu gorenaznačenom.

Predsjednik izjavljuje, da će na to odgovoriti u jednoj od nastajnih sjednica.

O pravaškoj obstrukciji i odnosnim pregovorima.

Upit dra Drinkovića na predsjednika saborsk prikazan u sjednici od 10. listopada i odgovor predsjednika dra Ivčevića.

Dr. Drinković: Gosp. predsjedniče! Pismo odreke na zastupničkom man-

datu preč. Don Nike Ribičića, pročitano u proštoj sjednici, u takovom je savezu sa raznim događajima u ovom saboru i sa činima, koji su po svojoj naravi spojeni sa saborskim radom, da se nameće dužnost te se ti događaji i čini pred celim saborom utvrde onakovim, kakovi u istinu jesu, a ne drugačijim.

U sjednici 16. listopada 1909. bio je na dnevnom redu predlog ovjerviteljnog odbora glede izbora gosp. Ribičića. Pri razpravi ove tačke, mi članovi saborskog kluba stranke prava zastupali smo stanovište ovjerviteljnog odbora i tražili smo, da se izbor ne ovjervori.

Po toku razprave i po parlamentarnom običaju, da većina sabora redovito odobri pravorijek po saboru izabranog povjerenstva, moglo se očekivati, da će predlog ovjerviteljnog odbora biti od sabora primljen, odnosno da će izbor gosp. Ribičića za zastupnika grada Makarske biti uništen.

Naravno, nakon razprave, moglo je uzsljediti i ovjervorjenje, makar i proti običaju i pravu, bez da bi se mi, manjina, pravovaljano mogli tome oprieti.

Tako je stvar stajala, kad je usred prilično žestoke razprave dru. Anti Dulibiću i meni bilo zajamčeno sa strane dra. Vica Mihajevića, predsjednika hrvatske stranke i gosp. viteza Ante Vukovića, uplivenog člana iste stranke, da će se gosp. Ribičić zahvaliti na mandatu, a mi, da pristanemo, da se pro forma cijeli posao povrti Zemaljskom Odboru na nove izvide. Iz osobitih razloga, koji su se navodjali i koji nam nalažu, da se do svih mogućih granica mogućnosti postedi svačiji čovječji ponos, mi smo pristali, da se ne glasuje o predlogu ovjerviteljnog odbora.

Na taj način, usried dogovora i sporazuma, bila je ta žestoka saborska razprava naglo i posve mirno prekinuta.

Mi smo nakon toga uztrpljivo očekivali, da će se zadatu rič održati, da će odreka g. Ribičića uzsljediti. Ali kada se to ne samo nije dogodilo, nego kada se u veljači došlo pred sabor sa predlogom Zemaljskog Odbora, da se taj izbor ovjervori, bili smo prisiljeni, da poduzmemo sve mjere, koje su bile kadre s jedne strane zaštititi naš osobni i stranački ponos, a s druge zapriječiti smjeli pokušaj, da se izhitrenim načinom postigne uspjeh, koji je prvog puta bio veoma dvojbjen i nakon ljute i neugodne parlamentarne borbe.

Nije se dakle radilo o jednom mandatu, koliko o pitanju časti. Kako je shvatljivo, mi smo i nakon zatvora sabora morali ostati pri našem stanovištu, da se taj posao za nas ima smatrati riješenim, a kako su još nadošle i druge okolnosti, suviše je izricati, da smo pri tom stanovištu morali ostati i pred ovim saborskim zasjedanjem.

Vi ste, gospodine predsjedniče, shvaćali težinu položaja, pak ste vi osobno, kako je to parlamentarni običaj, prvi došli k našem predsjedniku, nastojeći hvalevredno, prema dužnosti vašeg položaja, da posređujete, ne bi li se omogućilo saborski rad. Na vaš poziv, da bi se došlo do mogućnosti rješenja ovog spora, naš klub se najpripravije odzvao i u pregovorima sa odlasnicima hrvatske stranke, koji su se pregovori pod vašim predsjedanjem

vodili, izaslanici kluba stranke prava su najlojalnije izneli razloge svojem postupku i naglasili da njihov klub od stanovišta zauzetog ne bi mogao odstupati, jer mora smatrati to pitanje riješenim tako, da ne može više doći na pretres u saboru.

Na sastanku, na kojem je izaslanicima pravaškog kluba bilo saobčeno, da je u klubu hrvatske stranke prečastni g. Don Niko Ribičić dao izjavu odreke, naši izaslanici su izjavili, da dalnje ugovaranje postaje bezpredmetnim i da se može pristupiti redovitom saborskom raspravljanju. Ovako je to išlo, a podnipošto ne odgovara istini, da bi članovi kluba stranke prava bili ikad radi ovoga posla u neprilici, niti je istina da su oni tražili, da ih tko iz neprilike izvuče, a osobito nije to tražio bilo od koga predsjednik našeg kluba, kako se to u javnosti tvrdilo od glasila, koje kaže, da je glasilo većine ovoga sabora.

Isto tako vi ste, gospodine predsjedniče, svjedokom, da za vrijeme pregovora, a ni prije ni kašnje, nije sa strane izaslanika našeg kluba nikada bilo govora o bilo kojim rekompensacijam, zbog kojih bi naš klub htio ili mogao odstupati od svog pravednog stanovišta.

U savezu s ovim pitanjem nemogu a da ne spomenem, kako je isto glasilo većine ovoga sabora iznelo pred par dana, da je N. P. gosp. namjestnik kazao zastupnicima, da je on — Namjestnik — bio u nastupnom govoru posve lakoničan, jer je očekivao, da će pravaši larmati kao ono lani, pa je htio da poštedi svoja pluća kratkim govorom.

Ja nemogu vjerovati, da je tako govoreno od glava zemlje o predstavnicima jednog dobrog dijela pučanstva, pa nemogu nego se čuditi, kako se prema osobi N. P. gosp. Namjestnika izkazuje tako malo poštovanja od one strane, koja bi imala uzroka da prama N. P. posve drugačije postupka, a čudi me također, da se tako nezobljivo u stranačke svrhe izlaže ugled N. Preuzvišenosti sa strane ljudi, koji hoće da pripadaju vladajućoj stranci.

Ozirom na ovo i slično sustavno izkrivljivanje saborskih događaja i čina sa strane njenih pripadnika većine ovog sabora, slobodan sam upitati Gospodina Predsjednika Sabora:

Hoće li presvietli gospodin Predsjednik izjaviti u ovom saboru, da je on osobno i prvi obratio se predsjedniku saborskog kluba stranke prava, u svrhu da se nadje način te se omogućiti saborsko redovito djelovanje?

Hoće li on nadalje izjaviti, da sa strane predsjednika kluba stranke prava kao ni sa strane izaslanika ovog kluba nije bilo u tim pregovorima nikad govoreno o bilo kakovim rekompensacijama?

Hoće li napokon presvietli gosp. Predsjednik ustanoviti, da lani nije bilo u ovom saboru sa strane pravašaka ometan hrvatski govor N. P. gospodina Namjestnika, ni larmom ni ničim drugim?

Predsjednik: Na ovaj upit čest mi je odgovoriti, da je istina, da sam se ja kao predsjednik sabora, kome stoji na sreću redovito poslovanje ovog voškog sabora, obratio g. Prodanu molbom za znati, koje razpoloženje vlada u klubu pravaške stranke i da ga zamolim, da bi se zauzeo, da bi se moglo doći do mirnog i složnog poslovanja u saboru.

Dalje imam čest odgovoriti, da u razpravama, što sam ih imao koli sa

zastupnikom Prodanom, tili sa predstavnicima pravaškog kluba, nije s njihove strane nikada bilo iznešeno pitanje kakve kompencacije.

Što se tiče trećeg pitanja, ja mislim, da na nj ne bih trebao da odgovaram, jer je to već u saborskim zgodopisima zabilježeno, ali da zastupnici stranke prava nisu larmali, dok je Njegova Preuzvišenost gosp. namjestnik u lanjskom zasjedanju držao svoj govor na hrv. jeziku, to svak zna da odgovara istini i da su oni počeli larmati stopro onda, kad je preuz. gosp. namjestnik počeo govoriti talijanski. Tim sam svršio.

Prelazi se zatim na dnevni red.

I. Izbor zast. Skurića biva ovjervorljen i prihvaćena rezolucija, da se pri ustanovljenju broja biranih birača uzmu u obzir svi stanovnici, koji su austrijski državljani.

II.—X. Bivaju odobreni konačni račun za g. 1909. ovih zaklada; mirovinske učiteljske, iznemoglih vojnika, za poljodjelske poboljšice, mirovinske občinskih činovnika, oskudične, poljodjelske, školske, ljubinskog zajma, te raznih zemaljskih zakladnina.

XI. Pri razpravi o konačnom računu zemaljske zaklade dalmatinske za g. 1909. zast. dr. Dulibić predlaže, da se stvar povrti financijskom odboru i da se iznese pred sabor onda, kad dodje na dnevni red proračun za god. 1911. a to stoga, što konačni račun nije bio štampam, te uz najbolju volju zastupnici nisu ga mogli proučiti radi kratkoće vremena, kroz koje je konačni račun stao izložen.

Zast. Radić: protivni se predlogu dr. Dulibića.

Preds. dr. Ivčević opaža, da je konačni račun stao izložen dvakrat za 24 sata i da je tim udovoljeno propisu poslovnika.

Dr. Marović podupire predlog dra. Dulibića.

Dr. Dulibić veli, da ozirom na zamašitost predmeta nije nikome moguće, da sve prouči kako treba, te ostaje pri svom predlogu.

Stavljen na glasovanje formalni predlog dra. Dulibića bi odbijen, a konačni račun odobren bez razprave.

XII. Zastupnik dr. Drinković, kao izvjestitelj financijskog odbora, izvješćuje o zakonskoj osnovi vrhu novog zajma od milijun kruna za poljodjelske poboljšice.

Radić predlaže, da se zajam ponovi na milijun i 60 kruna.

Dr. Dulibić predlaže, da se kamatnjak tog zajma povisi na 4 1/2%, pošto će kamatnjakom od 4% tečajna vrijednost obveznica biti nizka.

Tomu se predlogu protivni zast. Radić, te na koncu bi u drugom i trećem čitanju primljena osnova, da se sklopi zajam od 1 1/2 milijuna kruna.

XIII. **Dr. Dulibić** obrazlaže svoj predlog, da se pri udieljanju zajmova iz zemaljskih zaklada odustane od sadašnje prakse, da se običnim mjesto gotovine izručuju obveznice zemaljskih zajmova, već da im se zajam izbroji u gotovom novcu. Veli, da je sa raznih strana bio potaknut, da stavi taj predlog. Obična, kad traži i postigne zajam, računa, da će dobiti cijelu svotu; dočim naprotiv prima obveznice, mora ih prodati i pri tome izgubiti 6—7 po sto od nominalne vrijednosti. Tako primljeni iznos ne dotiče za svrhu, u koju je zajam sklopljen i nastaju razna poremećenja

u občinskoj upravi. S druge strane i obveznice bivaju deprecirane, jer ih obična mora komu god i po što po to da proda. U formalnom pogledu predlaže, da se njegov predlog izruči financijskom odboru. Primljeno.

XIV. Prvo čitanje predloga zast. Mladinova, da se skine naredba ravnateljstva pošta, kojom je bio oduzet oprost poštarine u uredovnom dopisivanju izmedju obćina i seoskih časti.

Zast. dr. Mladinov obrazlaže svoj predlog iztičiti, od kolike je štete za obćine ukinuće oprosta poštarine, koje je sasvim nepravedno u poliku se radi o dopisivanju radi posala povjerenog djelokruha.

Zast. **Blankini** tvrdi, da treba tražiti preinaku dotično nadopunjenje državnog zakona od god. 1865, koji da ne dava pravo oprosta poštarine u dopisivanju izmedju obćina i seoskih časti; veli, da je pravo, da se oprost protegne i na župske urede, i u tom smislu postavlja drugi predlog, biva, da se nadopuni državni zakon od god. 1865.

Zastupnik dr. Dulibić iziće, da je predlog dra. Mladinova sasvim umjestan. Zakon od god. 1865. bio je sveto 1908. tako tumačen, da je bio priznat oprost poštarine. Toliko obćine koli zemaljski odbor, koli mnogi pravnici mienja su, da se po pravom tumačenju zakona 1905. imo sačuvalu taj oprost. Isto ministarstvo nije se još odvažilo, da na toliko prestatke i prosvjede dađe takav odgovor, biva, da po zakonu od god. 1865. ne pripada obćinam i seoskim častim upitni oprost. Kad bi tebalo preinaičiti državni zakon, onda se do oprosta nikad ne će doći. Gosp. Blankini je odvrio mienje g. pošt. tajnika Klančića, čija je zasluga ukinuće oprosta. Ali vlada nije se još izjavila u tom smislu, te bi se prihvalom predloga g. Blankinica stvari prejudicialna i s toga pozivlje sabor, da prihvatiti predlog dra. Mladinova.

Pri glasovanju primjen je predlog Blankinica na svačije čudo. Predlog Mladinova potom pada.

XV. Primljen je predlog dra. Mladinova, kojim se pozivlje vlada, da povisi cijene duhana; primljen je nadopunitbeni predlog Blankinica za ustanovljenje tvornice duhana i predlog zast. Šimunića da se uvede državno osjeguranje duhana proti krupci.

XVI. Primljen je predlog zastupnika Skurića, da se pospješi izgradnja željeznice od Cavtata. Pri ovoj točki zast. Blankinica nabrojio je sve što je on u ovom predmetu predložio, te bi htio da dokaže, kao da je predlog suvišan. Predlagatelj zast. Skurić jezerovitim govorom dokázao je potrebu izgradnje te pruge i naveo je štete, što Cavtat u pogledu trgovine i prometa trpi radi toga, što nije još spojen sa željeznicom.

XVII. Učiteljci Barici Šarinić biva ubrojeno u mirovinu vrieme sprovedeno kod privatne škole sa pravom javnosti.

XVIII. Izvještaj zem. odbora glede molbe učitelja Frana Škarpe za uračnanje u mirovinu službe obavljene prvo izpita usposobljenja, biva upućen molbeničnom odboru.

Pokle bi riešen izvještaj zemaljskog odbora o molbi Marte ud. Pejde za mirovinu putem milosti, bi zatvorena sjednica. Nastajna bit će pismeno urećena.

Parlamentarna vest iz Utvare.

Malco čudno se moraju dandanas dojmati tužbalice proti neparlamentarnom shvaćanju jedne većine u jednoj evropskoj zemlji, kada i laik politički znađe, da je parlamentarizam uveden u Turskoj i Perziji. Još čudnije to mora zvučiti, kada se ovakove zamjerke čuju u zemlji, koja posjeduje kakvu takvu autonomiju. No dogodjaji i činjenice, kojima smo svako malo prisiljeni biti motriocima, sile nas na to, da upremo prstom u jednu rak-ranu našeg javnog narodnog života, koju su prouzrokovali i uvjeli ljudi, iz zapremaju odgovorna mjesta naše autonomne uprave.

Nedavno smo na ovom mjestu imali prilike, da osvietlimo parlamentarnu nesposobnost i ekskluzivizam Utvare. Ova stranka, koja si prisvaja nepravno neku umjetno i nasilno stvorenu većinu, bila je i dosad pionir raznih „novotarija“, koje su i u carstvima absolutizma i autokratizma pokrivena prašinom zastarjelih. U zadnje pak doba posebice se je tim odlikovala. Daleko bi nas zavjelo, kada bi htjeli korak po korak pratiti i komentirati svakom neparlamentarnom i nasilno djelo Utvare; a i tako su javnosti dovoljno poznata. Zato ćemo se ograničiti samo na dva slučaja, koja su vjeran odraz parlamentarnog shvaćanja današnje većine.

Služaj Ribičić već je tako u tancine razinjen, da bi nam dovoljno bilo spomenuti ga i dalje poč. No da stvar bude što jasnija, ponoviti ćemo neke poznate stvari. Kanonik Ribičić — govorimo o njemu kao o kandidatu Utvare — dobio je u Makarskoj tobože jedan glas više od pravaškog kandidata G. Klarića. Međutim kasnije se je izpostavilo, da je izborna komisija nezakonito odbila nekoliko pravaških glasova, ne uračunajući onu podporu „odozo“, koju je stranka većine redovito primala, kada se je radilo o tom, da se omete izbor pravaša. Ovog puta je ta podpora bila osobito izdašna. Pravaši, dokazavši, da se o Ribičiću ne može govoriti, jer je faktično većinu imao Klarić, tražili su, pozivajući se na najstariju načela parlamentarizma, da ustavno lieto, kao što je sabor, ne ovjerovi jednu nezakonitost, koja je uza sve ime svoje iz strane bila i gradan precedens, koji je praksom mogao poduceo krivotvoriti u budućnosti čisti izraz narodne volje i podati najveći udio u izborima onim faktorima, koji bi u nje smjeli najmanje utjecati. No većina — i radilo se je o jednom njezinom kandidatu — osim što je pokazala podpuno pomanjkanje delikatnosti, stavila je na kocku pravdu, neodvisnost izbora, parlamentarizam, samo da u sabor, makar kroz škulju ključanice, provuče jednog svog pristašu više. Kada se služaj Ribičić promatra sa ovog gledišta, zahvaća on kud i kamo veća dimenzije i prelazi granice majoriziranja sa strane većine, što se još ne da izkorjeniti. Tu je atentat na ustav, tu je kršenje parlamentarizma, tu je absolutizam jedne klike, koja uvadja oligarhiju interesa njezinih pojedinih članova. Pravaška manjina morala je u ovom slučaju biti štitičkom ustava proti jednoj većini, koja je dugotrajnom svojom vladavinom morala biti skroz i skroz proniknuta parlamentarnom sviešču i odgovornošću. I bi im onemogućeno izvesti opaki nam, i biše prisiljeni na uzak.

Nego, kao da su se djetinom tvrdoglavošću htjeli osvetliti radi pretrpljenog poraza, Utvaraši se neki dan u saboru pokušali revanžirati. Na dnevnom je redu bilo ovjerovanje izbora pravaškog zastupnika Skurića. Nužno je iztaknuti, da je zast. Skurić bio izabran jednoglasno i bez protukandidata. Ova važna okolnost daje predmnjevat, da će se po starim parlamentarnim običajima bez daljnje gotički mandat ovjeroviti. No

jer se radi o pravašu, morala se je izhititi jedna kvacica, da se ovjerovanje prosledi ovjeroviteljnom odboru, samo... da pravašima ne prodje gladko! U stvari je, da je u ovom izboru bilo određeno za seoske občine Dubrovnika šest biranih birača, dočim ih one traže osam. Radi toga je zast. Medini zatražio, da se absolutno nepriporan izbor zastupnika Skurića ustupi ovjeroviteljnom odboru. Kada ovo ne bi bilo i preveć tužno, nazvali bi ga komedijom. Je to, da se ustanovi, da li seoske občine Dubrovnika imaju pravo na šest ili osam biranih birača, nije ni ne može biti razlogom, da se jedan nepriporan izbor formalno u sumnju postavi, kada ga se ovjeroviteljnom odboru ustupa. Pitanje birača moglo se je i moralo drugim putem i drugom zgodom na čisto izvesti, a ne titrati se nedostojno sa jednim mandatom i sa nepobitno dokazanom voljom naroda.

Utvara je ponovno dokazala, kako s nje postepeno ponestaje ustavne, parlamentarne sviesli, kako svojom politikom ličnih interesa krnji sve to više parče po parče i one slobode, koju uživamo. Svojem postupkom ona bruču zemlju pred vlastima i prikazuje ju kao skup gladuša, sa kojima vlada može po miloj volji razpolagati, samo ako joj dade zobi. Ovakovom položaju mora se učiniti kraj, jer podje li se ponešto dalje, ime Dalmacije biti će gore sramočno, nego li je dosad, a potrebe naroda turene u kut. Ima u nas glada, ima u nas potrebu, koja se već nesposobni izvoštiti oni, te su dosad samo za sebe i za svoje tražili. Nesebičnost fali našoj upravi, i kada se ova dobije, biti će onim časom doskročeno svim prazninama, koje sa svih strana zjaju.

ŠIBENIK, 12. listopada.

„Narodni list“ i „panamino“. „Nar. List“ kiselo nam odgovara na naš članak „Dalmatinski panamino“. Po tonu, kojim je ono nekoliko rečaka napisano, jasno se razabire, da su naši istiniti navodi pogodili i pravi nišan, jer je „Nar. List“ u svom odgovoru više nego blid. Mi međutim ponovno konstatirano, da organ don Jure Biankinia nije oprovrgnuo nijedne opterećujuće činjenice, koje iznesmo, dapače ih i priznao. I još jednom pitamo: kako se tumači to, da se za pomječke hrv. pučkih škola u Zadru mora plaćati 6000 K više nego li je prije vojno zapovjedništvo plaćalo? Sada 6000 K više, kada su stanovni u Zadru znatno pojeftinili?

„Sloboda“ i odgovara i neodgovara. Vrlo je komodna metoda, koju „Sloboda“ usvaja. Ona najprije donosi infamnih dopisa, punih aluzija, u kojima se i direktne napada na čast i poštenje osoba, za koje je i njezin vlastnik, dr. J. Smodlaka, uvjeren da im se neima što prigovoriti, a kada im se odgovori onim tonom, koji je ona uvela, kada se pozove na odgovornost onoga, koji je zato de facto odgovoran, a ne kojekakav individui, koje se ne smije hvatati ni mašicama, kada im se postavimo na bilježi, da im dokažemo, e oni ne imaju ni najmanje prava potezati druge za rukav, jer imaju i preveć toga, da pred svojim vratima metu, onda... onda „Sloboda“ postaje vrlo, ona vrlo fina i urukavičena, razlikuje „kvalifikovane“ i „nekvalifikovane“ izpade, govori o odgoju našem, a konačno se zgrađa, da smo takli i u njihovog predsjednika! Znače, to je strašno „nekvalifikovano“ iznieti o predsjedniku dr. Smodlaku ono, što i vrbaci na krovu cvrkuću... U ostalom mlo nam je ustanoviti, da „Sloboda“ i dr. Smodlaka uzmiču, kad očitue tek prvi udarac. Mi smo uztrpjivili hill dugo vremena, čekajući dokle će „Sloboda“ dotjerati u svojem blaćenju poštemih ljudi. I kada smo cijenili zgodnim, kada se to nama svidelo, nešto smo im prišaptuli... To je bilo dosta, da se „Sloboda“ junački sakrije iza... nekvalifikovanih izpada. A „Sloboda“ neka zna, da je nami za njezino pisanje odgo-

voran dr. Smodlaka, kojemu ćemo odgovarati, kako mu neće u tek ići.

Bujna fantazija matorog „Dal-mate“ lišava nas dužnosti, da se ozbiljno osvrćemo na njegovu pisanju. Što mu imadomo reći, rekomo mu u zadnjem broju. Jedino mu pripominjemo, da plaćene razbojnice potraži u svojoj bližjoj okolini, gdje će ih na pretek naći.

Pred izbore u Hrvatskoj.

nw. Zagreb, 9. listopada.

Izborna je agitacija po cijeloj zemlji u podpunom jeku, a kandidati sveudilj niču kao gljive iza kiše. Izbori će po svojoj prilici kroz malo dana biti uređeni, a moguće je, da će do konca mjeseca biti provedeni i dovršeni.

No dok se izbornom krešvo sve to više ugrijava, dotle i „visoka politika“ ima svoj dio. Dugotrajno natezanje i nadmudrivanje između dra. Tomašića i koalicije došije svoj vrhunac. U petak u večer je prelom između njih dvaju konačno objavljen i to na konferenciji hrvatskih delegata na ugarskom saboru, koja se je ovdje obdržavala pod predsjedanjem Mažuranića. Konferenciji je prisustvovalo 30 delegata, među njima Pejačević, Šipuš, Amruš i Chavrak, od ostalih neki se izpričali, dočim se izpričali nieseu Pinterović, Novak, Šišić, Kutuzović i Šumanović. Na konferenciji se je izključivo govorilo o izboru hrvatskih delegata u delegacije i o držanju bana u tom pitanju. Bana su branili u toj stvari Chavrak, Rorauer i neki drugi, a proti Mažuraniću, Popović i ostali. Dr. Popović podnio je predlog, kojim se izjavljuje, da je izbor hrv. delegata u delegacije proveden „na način protivan parlamentarnim običajima i interesima pravičnog parlamentarnog zastupanja kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i njezinog političkog individualiteta“ te je bio prihvaćen. Na to je Pejačević dao izjavu podisanu i po Šipušu, u kojoj veli, da se on ne slaže sa gore iztaknutim mnenjem, a pošto je rieč o tome, da li izabrani delegati imaju zadržati mandat to on, Šipuš i Chavrak ne mogu u toj razpravi sudjelovati, a mandat da će položiti samo u skrajnjem slučaju, ako to budu hrvatski zastupnici u Pešči tražili i njihovi se drugovi podvrgli. Nakon toga se udaljše. Tada drugi izabrani delegati Muacević, Š. Popović i Grahovac izjavise, da će položiti mandat u delegacije. Konačno o polaganju mandata nije stvoreno nikakav zaključak, puštajući pojedinom delegatu u tom slobodne ruke.

To je jedan od tolikih prizora ove dugomjesečne političke komedije između Tomašića i koalicije. Jučer se je odigrao opet drugi. Kako je poznato u utorku u Pejačević i Muacević prisustvovali jednoj sjednici koalicije, na kojoj su sve moguće nastojali, da koaliciju kapacitiraju za Tomašića.

To im nije uspjelo, te su na povratku nizali svoje Osjećane, koji najviše svoj podporu Tomašiću, službeno pozivajući na isto i koaliciju. To je za koaliciju bilo isto, što i najveštaj rata. I zbilja jučer je ona izdala saobćenje, u kojem se veli, da je „osječka grupa“ mimo koaliciju i protiv njenog vodstva poduzimala takovih političkih akcija, radi kojih ju koalicija ne može više smatrati svojim članom. Tim je „osječka grupa“ svečano izbačena iz koalicije. No na nju kao da to ni malo ne djeluje, jer evostizie glas, da su Pinterović, Neumann i Muacević urekli za ovo dana skupštinu svojih pristaša, na kojoj će se oni konstituirati kao vladina stranka, koja će svoje kandidate postaviti. Za 13. i koalicija ima svoj sastanak, na kojem će se konstituirati kao nova samostalna ili neodvisna stranka.

No još jedna zanimiva. Izgleda, prema izjavama Pinterovića, da će se na izbore ići kao i dosada: „pravaši“ kao „pravaši“, naprednjaci kao naprednjaci itd. I dr. Pinterović je rekao, da će se za sad, obustaviti svaka akcija oko zbliženja koalicije i Tomašića, a za izbora će se pristupiti organizaciji jedne jake gubernemen-

talne stranke već prema tomu, kakav bude izpadak izbora. Po tome budu li izbori nepovoljni po koaliciju, sva je prilika, da se na nju ne će niti reflektirati. Nedično će svršiti, kao što je nedično i živjela.

Političke vesti.

Saziv carevinskog vijeća. „Prager Tagblatt“ saznaje iz dobro upućenih vrela, da će carevinsko vijeće biti sazvano za dne 10. studenoga.

Predsjednik ugarske delegacije. Za predsjednika ugarske delegacije je određen grof Stjepan Tisza, nu odbio je tu namienjenu mu čast. Predsjednikom će biti izabran tajni savjetnik Ljudevit Lang, izvjestiteljem za vanjske poslove bit će narodni zastupnik grof Wickenburg. Za podpredsjednika određen je grof August Zichy bivši guverner Rieke.

Otvor delegacija. Svečano otvorenje delegacija kraljevom pristolnom besjedom bit će u četvrtak dne 13. o. m. u podne u bečkom Hofburgu. Običajnog cercla nakon otvorenja ne će ovaj put biti. Kralj će držati cerclu prigodom dvorskog dinera. Trajanje delegacija ustanovljeno je na 14 tjedna.

Odgodjena sjednica magjarskog parlamenta. Vlada je odustala od svoje prvobitne nakane, da sazove zastupničku kuću još prije zasjedanja delegacije. Prema tome otpada i kombinacija o ponovnom biranju hrvatskih članova u delegacije. Mjesto hrvatskih delegata dr. Grahovca, Sandora Popovića i Vase Muacevića biti će kao zamjenici pozvani magjarski članovi delegacija Milan Zako, Karlo Oberth i Šandor Špeky. Vlada kani zastupničku kuću sazvati za vrijeme delegacionih sjednica. Ministar financija dr. Lukač će podriestiti će svoj proračun za g. 1911., a financiarni odbor uzeti će s mjesta u pretres ministrov predlog.

Republika u Portugalu. Nakon proglašenja Portugala republikom za vladao je podpun mir. Kraljevsko obitelj noću umakla i otišla na Gibraltar. Kralj Manuel se je podnio muževno, te je s cigaretom na usnama otišao iz palače. Kralju vjerne čete su je junački i poživovno držale. Sad se javlja, da je spoj sa Lisabonom uzpostavljen na sve strane. Čuje se, da će bivši ministar za pomornicu poći na Lisabon sa vjernim četama. O građanskom ratu ne ima ni govora. Ministar za pravosuđe je izdao nalog, da se odmah imaju pustiti na slobodu svi oni, koji su utamničeni radi članstva u tajnim društvima. Materijalna šteta, prouzročena revolucijom, nije skoro nikakova, a i to će država nadoknaditi. Vlada je već počela sabirati oružje, što ga je bila porazdielila građanstvu, jer da ima dosta oružanih četa, koje će uzdržati mil i red. Pok. prof. Bombarda i admiral Reis pokopani su dne 8. o. m. u neopisive svečanosti u počasne grobove. Sve kongregacije su izagnane iz zemlje, a njezini se članovi moraju pobrati za 24 sata. Međutim čuje se da i među revolucionarima ne vlada podpuna sloga, jer da ima tvrvenja između radikalnog i umjerenog krila. Neke novlne javljaju, da današnje stanje ne će biti trajno, i da će monarhisti pokušati navalu.

Razput finskih sabora. „Novoe Vremja“ javlja, da će finski sabor „radi svoje renitenosti“ (i) biti već za koji dan razpušten, te da po svojoj prilici ne će u obće više biti ni sazvan.

Vojni zahtjevi Magjara.

Magjarski premijer, grof Hedervary, i on je odlučio, da izdije sa magjarskim vojnim zahtjevima, koji su Beču toliko muke donieli, a Ugarskoj malog uspjeha. Wekerle je svim silama radio, da bi svoj položaj spasio vojnim koncesijama, ali mu nije uspjelo i morao je pasti. Za krize i Andassy je bio spreman uzeti vladu, uz uvjet, da mu se zamaje vojne koncesije, a kada to nije uspjelo, stupio je Khuen Hedervary. No on kao da se je zaputio stazama svojih predašnjaka, jer i on iznosi vojne zahtjeve. On ide u audienciju kralju, a delegacije ugarske uvjetuju odobrenje vojnih troškova

sa vojnim koncesijama. Sada je prilika, da će u Khuenta pristati radi vojnih koncesija i Andassyjeva grupa. „Vaterland“ saznaje, da su koncesije, što ih ugarska vlada zahtjeva, znatne i da se sastoje iz ovih pet točaka:

I. Odstranjenje carevke i uvođenje magjarske kraljevske himne.

II. Ministar rata ne ima više naslov: „državni ministar“ (Reichskriegsminister), nego imade dobiti naslov „ces. i kr. zajednički ministar rata“.

III. Ugarski grb imade se staviti na sve dijelove vojne opreme, kao na čaku, pripasno remenje, pučeta i t. d. (gdje je do sada bio dvojavli orao).

IV. Magjarska komanda imade se uvesti na takav način, da tri zapovjedke i to: „Halt!“ („Stoj!“), „March!“ („Stupaj!“) i „Ruht!“ („Odmor!“) ostanu njemačke, a sve ostale zapovjedke da imadu biti magjarske. Isto tako imadu se sve instrukcije i slično proglašivati u magjarskom jeziku.

V. Pitanje zastave imade se riešiti tako, da zastavu sačinjava magjarska trobojica sa slikom bogorodice, ili prijašnja zastava sa ugarskim grbom. Ovo se — veli list — posve podudara sa programom devotrice, te će se pregovori voditi na temelju ovih pet točaka. Sa obje se strane nadaju podpunom sporazumu, to jest, da će se postići konačno riešenje i trajno uređenje vojnih odnošaja.

Hoće li Magjari sve ove zahtjeve isposlovati, to je sumnjivo. Dotuđe mnogo im pomaže Khuenov ugled, ali ako do toga dođe, to, prama bečkim listovima, ne će biti učinjeno u formi koncesije, nego kao reforma obranbenog zakona. Svakako do prvog od godine ova će pitanja biti privedena kraju.

Iz hrvatskih zemalja.

Obračun između Ugarske i Hrvatske. God. 1906. bio je priobćen obračun između Hrvatske i Ugarske za 1904. i 1905. U „Nar. Nov.“ je bilo članaka od prof. Egersdorfera, koji su nam imali uputiti u način obračunavanja po novoj financijalnoj nagodbi. Najednput su obračuni povučeni. Sad je peštanskom saboru predloženo novi obračun za 1904., a datiran je 16. listopada 1909. od računarskog dvora. Po tom je računu iznosio u 1904. godini: prihod Hrvatske K 58,984,044.04; troškovi oko uprave K 6,820,958.24; čisti prihodi K 52,163,085.80. Za zajedničke poslove otpada 56%; od toga K 29,211,328.05. Za unutarnju upravu Hrvatske 44%; K 22,951,757.75. Za potrebe samouprave Hrvatske je izplaćeno K 21,213,290.97. Prema tomu ima se Hrvatskoj za 1904. godinu izplatiti višak od K 1,738,466.78. Po računu ipak je Ugarska izplatila K 48,965.70 za zajedničke poslove mjesto Hrvatske, jer ih Hrvatska nije mogla izplatiti, a nije ni dužna da plati po nagodbi § 27. ovih 48,965.70 kruna! Iznosimo ovo iz predloga sabora, a o samom obračunu bit će još govora.

Muslimanski iseljenički pokret. Kako javljaju ozbiljne vesti iz nekih krajeva Bosne, nije se još uvijek stišao iseljenički pokret među bosanskim muslimanima. Tako se javlja iz Velike Kladaue, da je taj pokret ondje još jednako jak, kao i prije. Svaki utork (uredovni dan) predaje se po 20 milba za iseljivanje. Ljudi se ne daju nikakvim odgovorima od toga odvrćati. Dakako, da tom seobom trpi naš narodni element. Kriva je tome narodna nesviet mnogih muslimana. Ne mareći za to, što svoj odlazkom ostavljaju otvorena mjesta tudjincima, sele se iz zemlje na štetu svojim i narodnu u tudji kraj, u biedu.

Agrarni pokret u Bosni. Agrarni pokret je profizisao iz banjalučkog okružja. Kmetovi tešanjskog i derventskog okružja izjavili su, da ne će plaćati trećine. Do 4000 kmetova pokušalo je prodrieti u tužansko okružje, no bilo je od vojništva potisnuto. Oni izjavljuju, da su im srbski zastupnici pri izborima stalno obećali, da više ne će morati plaćati trećine. Zadnje

vesti javljaju, da su nemiri kmetova dovršeni. Nekoliko je kolovodja uhvaćeno i zatvoreno. Kod Samca razpleto je vojništvo hrpe kmeta, a glavne je kolovodje pohvalato.

Kriza u zagrebačkom gradskom zupstvu? „Pokret“ piše o navodnoj kandidaturi gradonačelnika Holjca, koji bi imao u I. zagrebačkom kotaru kandidirati kao Tomasićev kandidat. „Pokret“ veli, da bi radi toga moglo doći do krize u gradskom zupstvu, te veli Holjcu, da je danas ovaj ban a sutra onaj, ali gradjanstvo ostaje.

Sa hrvatskog sveučilišta. U ljetnom poljeću škol. god. 1909. 1910. bilo je slušača na hrvatskom sveučilištu ukupno 1179. Od toga je bilo redovitih 1065, a izvanrednih 114. Po pojedinim fakultetima bilo je slušača bogoslovnog fakulteta 112, pravoslovnog i državoslovnog 716, mudroslovnog fakulteta, i to: filozofa 215, slušača šumarske akademije 47, geodetičkog tečaja 23 i konačno slušača farmaceutskog tečaja 66. Po rodnom mjestu bilo ih je iz Hrvatske i Slavonije 732, iz grada Rieke 5, iz Ugarske 37, iz Dalmacije 153, iz austrijske Primorja 34, iz Kranjske 7, i Stajerske 4, iz ostalih zemalja 14, iz Bosne i Hercegovine 134, iz inozemstva, i to: iz Srbije 8, iz Bugarske 40, iz Turske 2 i najzad po 1 iz Crne Gore i Amerike.

Iz grada i okolice.

Imenovanja na sudu. Sudski savjetnici Ivan Policki u Spljetu i Miho Obuljen u Zadru imenovani su savjetnicima višeg zemaljskog suda u Zadru. Isto su tako promaknuti sudski savjetnici dr. Josip Melčić i Frano pi. Rubelli, koji su pridržani na dosadašnjim mjestima, i Ivan Welzek, koji je određen za Šibenik. Državni odvjetnik u našem gradu Oskar Marcocchia promaknut je na prvog državnog odvjetnika te ostaje u Šibeniku. Izičeno s veseljem, da od šest promaknutih ima pet Hrvata, među njima g. Obuljen, kojemu je ovim dana zadovoljština radi nedostojnih napadaja jednog talijanskog libela. Mi mu iskreno čestitamo.

Rokovi za primanje duhana ljetine g. 1910. određeni su ovako: Za Zaton obćine Šibenik dne 28. studenoga predaja u Skradinu; za dne 24. studenoga predaja u Trogru; za Primošten i Rogoznicu dne 25. studenoga predaja u Trogru; za Danilo Kraljevcu dne 24. studenoga, predaja u Drušću; za Grebašću i Slivno dne 24. studenoga, predaja u Drušću; za Konjevrate i Vrpolje dne 25. studenoga, predaja u Drušću.

Na obali Makale izradjeni su ovih dana podzemni odvodni kanali, koji se granaju od glavnog popriečnog kanala. Taj kanal će se odpočet što prije, a onda će uzslidjeti poravnjanje cijelog krasnog prostora te obale, za čim će moći odmah biti predan prometu. Obća je želja, da do toga

što prvo dodje, jer će tek tada naša obala oživiti, dok je do sad bila grdna sapeta. Isto je tako obća želja, da se što prije započne gradnjom obale sa glavnog pristaništa do zdravstvenog ureda, jer, kako smo više puta opisali, ta je obala dandanas na smetnju trgovinskog saobraćaja, na pogibelj gradjanstva, i na poniženje nadležne vlasti.

„Učiteljski Glas“ koji je od VIII. svog tečaja izlazio u Šibeniku, po zaključku zadnje glavne skupštine „Saveza“ izlazi će od sad unapred u Splitu. Do konca godine ostaje mu urednikom gosp. Sirovica, a od nove godine preuzeti će uredništvo vrli učitelj gospodin Vjekoslav Nikolić.

Povjestne crte grada Šibenika. Vrli i marni pisac vlč. g. Don Petar Kaer objelodanit će doskora knjižicu pod tim naslovom. Tu je sakupio sve, što je izdao u podlistcima „Hrv. Rieči“ i nadodao još mnogo dalnje gradje. Knjižica će bit vrlo zanimiva, osobito za Šibenik i okolice.

Zabrana. Usled podignuća postaje za signalaciju na tvrđavi Sv. Ane, zabranjen je pristup na istu. Postavljena je straža ratne mornarice.

Hrvatskom Sokolu darovao je g. inžinir J. Matulović K 2 da počasti uspomenu blagopokojnog P. Klarića.

Lične vesti. Podmornovodja Miller sa nekoliko viših častnika mornarice bojne nalazi se u našem gradu u svom službenom poslu.

Izvoz celuloze. Jučer je odputovao krcat celuloze iz skladišta Steinboes parobrod Austro-amerikane „Guiseppina“.

Pokrajinske vesti.

Samoubojstvo kotarskog vladike Dositeja Jovića. U zadnji čas stiže brzojavna viest iz Kotora, da se je tamo vladika Jović ubio iz samokresa. Kako je poznato, on je bio upleten u aferu pronevjerjena na zadarskom pravoslavnom konzistoriju, te je ovo žalostni njezin epilog.

Provala u poštanski ured. U noći od prošle subote na nedjelju nepoznati zlikovci provališe u poštanski ured na Bibriskim Mostinama. Provalnici su sigurno bili obaviješteni, da se u blagajni pošte onog dana nalazi oko 22000 K, te stoga, misleći da će naići na obilan plien, prodriče noću u kuću, srušivši prozor. Blagajnu ponešoše sobom, te ju na ostrvočkoj bari poluše i izprazniše. No na njihovo čudo ne nadjoše nego 470 K i nešto biljega. To je uzslidilo tako, što je u subotu poslie podne pošta odpremila u Knin na zadarskog mesara Anutu Marušića 5000 K, a istodobno je i inžinir Bonavia, koji je postavljen nad radnjama države oko presušivanja bare Mornoplača pridgao je 16000 K, da sutradan isplati radnike. To je učinio stoga, što one noći nije na Mostinama mogao naći konaka te je morao u Ladjevcu otići i tako mjesto u jutro u nedjelju pridgao je novce u subotu poslie podne. Tom sretnom slučaju ima se zahvaliti, ako se zločinci niese domogli

visoke svote novaca. Ovdje pripominemo — a to neka pozvani faktori uvažje — da zločincima u njihovom djelovanju pomaže to, što su uredi na seoskim poštama smješteni u kukakavnim zgradama, kao što je n. pr. ona u Mostinama, koja je od prostog suhozida obliepljena klockom; s druge pak strane blagajne poštanske su lagane i prenosne, tako da ih je najlakše odneti.

Seoska tragedija. U selu Parčiću odigrala se grozna tragedija. Janja, žena Šimuna Vukše, porodici diete, za koje je muž njezin znao, da nije njegovo. Šimun pobiesni i smjesti ženu u diete u svinjaku, ne davajući ni ništa jesti. Za malo te diete bude zaraženo svakojakim gadnim živinicama, a Janja, da prehrani sebe i nejače, morala je prosiiti za komad kruha u seljana. Takav je život provodila neko vrijeme, dok iznenada ne umre. To je vlastima bilo sumnjivo, te dadoše razuiditi lješnju žene, a crieva i pluća poslaše gradučkom medicinskom fakultetu na pregledbu. Tu je konstatirano, da je žena bila otrovana stricninom. Na temelju toga Šimun Vukša i brat mu Jure biše uapšeni, a Jure zato, što je Šimun rekao, da je on onaj, koji je Janju otrovao, jer da je htio osvetiti čast kuće, koju je Janja oskvrnula.

Jamatva u splitskoj okolici. Nikad slabije jamatve u Splitu od ove. Vinogradni podpuno poizdali, tako, da se nitil desetina od običnog roda nije našla. Grozdja se na trgu vrlo malo ili ništa prodavalo, i to uz skupe pare. Dakle najvinorodniji kraj Dalmacije propao je, što se vina tiče. Htjeti će se mnogo i mnogo dok se vinogradi obnove, jer to traži vremena, a i velikih troškova.

Naslija u Makarskoj. 10. listopada. U češće se amo događaju nemiri, a svak preko toga umkom prelazi. Moguće, jer je na obćinskoj upravi komesar Oberthor, koji nagovoren od poznatog tajnika Marinovića, naše pristaše kazni, a krivicima svakidanjih nereda, koji noževima i revolverima oboružani napadaju i izravljaju pristaše stranke prava, sve je slobodno, jer zastićeni od vlasti, redarstva itd. Ne znamo, kada će ova tiranija prestati sa strane današnje obćinske uprave, gdje te otac tajnik i sin pisar prevode komesaru, da te sudi. Rieč imadu nadležne vlasti.

Dolazak namjestnika. Pišu nam iz Benkovca: Eto hvala Bogu, nakon toliko godina namjestnikovanja, vidili smo iznenada ovih dana g. Nardella, naše gore list, gdje je doletio u automobilu, da pokuša njegovu brzinu, i samih se deset časa zadržao u kafani čitaonice. Čujemo od pouzdanog izvora, da će na skoro obaći cijeli kotar benkovački. A bilo bi jednom i vrijeme! Razpored bio bi: od Zadra primorjem do Vrane, Radosinovce, Banjeve, Stanokovce, Pristeg, Ceranje i Miranje. Za tim bi u kršnu Bukovicu, gdje aristokratska noga nije još stupila. Obćina naredila žurno, da se putevi poprave,

što je mislimo i suvišno bila, jer se ona zbilja dosta i predosta stara oko popravka istih. Pošto ga, kako napomenusmo, još vidjeti nismo u našoj okolici, puni nade očekivamo njegov dolazak, da barem odmah zatraži od ministarstva unapredjenje ovih zapuštenih naših krajeva.

Napadaji u Zadru. Ovo daju su neki hrvatski djaci u Zadru bili izlemeni. Jedan je od udaraca u trbuh i bljavao. Što na ovo veli „Dalmata“? Bilježimo istodobno, da su nedavno „bersaglieri“ u Arbanasima noževima, revolverima napali Hrvate.

Naše brzojavke.

Revolucija u Portugalu. — **Madrid, 12. listopada.** — Viesti, koje iz Portugala amozu, umirajuće su: izgleda, kao da nema ratobornog razpoloženja u zemlji.

Pariz, 12. listopada. — Nekoji ovdješnji listovi sa nekom sigurnošću naviešćuju blizu reakciju monarhistaju Portugalu. Vojvoda od Oportada podržaje neke veze sa najvidnijim pristašama u zemlji, koji da poljače organiziraju proturevoluciju. U tom slučaju, da Englezka ne bi ostala pasivna.

Lisabon, 12. listopada. — Službeni komunikie izvještaju o potpunom miru u zemlji. Oprograva sve glasine o kakovim urotama ili o nastojanjima proturepublikanskim.

Položaj u Hrvatskoj. — **Zagreb, 12. listopada.** — Osjećani razvijaju veliku izbornu akciju te postavljaju posvida kandidate. U koalicii samoj je razpoloženje više nego mlavo. Predviđaju gubitak liepog broja mandata.

Štrajk u Parizu. — **Pariz, 12. listopada.** — Štrajk radnika sjeverne željeznice, koji je pred tri dana počeo, traje dalje. Štrajkašima se novi pridružuju. Bilo je nekoliko neznatnih sukoba, ali se je bojati, da ne dodje do ozbiljnih.

Hrvatska fiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik:
Josip Drezga.

PRVORAZREDNOM DIPLOMOM I ZLATNOM MEDALJOM NA RIMSKOJ IZLOŽBI POLJODJELSTVA I OBRTNJI PROIZVODA A NAGRAĐJENA

TVORNICA VOŠTANIH - SVIEČA -

VLADIMIR KULIĆ
ŠIBENIK

PREPORUČA SVOJE PROIZVODE P. N. GG. ŽUPNICIMA, CRKOVINARSTVIMA -- I BRATOVSTINAMA --

Objava.

Čast mi je ovime obznaniiti, p. n. obćinstvu, da sam preuzeo u vlastništvo

GRAND HOTEL VELEBIT“
i s njim spoenu istoimenu

KAVANU.

Koli Hotel, toli kavanu, obskrbi sam svim najmodernijim confortom, povećao broj poslužujućeg osoblja, preudiesio sobe i uveo solidnu kuhinju, uz umjerene cijene. Istodobno obaviešćujem, da primam mjesečne abonemente uz sasna umjerenu cijenu.

U nadi, da će me p. n. obćinstvo počastiti svojim brojnim posjetom, unapried se zahvaljuje

Veleštovanjem
Mate Živković

1-3
Vlastnik Grand Hotel „Velebit“
000000000000000000000000

Na URSNOCU, cijenu težinu

treba kod kupovanja i savjetovanja sapuna paziti. Ni jedan sapun na svijetu ne nadilazi

Schicht-ou
sapun

u njegovim dobrim vrlinama, čistoći, perućoj jaćini, blagosti i jećinosti.

Austrijansko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“
udržava od 16. jula 1910. sliedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslie podne; povratak svake subote u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne; povratak svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorku u 5 sati poslie podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne; povratak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska između Pule i Zadra)
Polazak iz Trsta svake subote u 6 sati prije podne; povratak u četvrtak u 6 sati poslie podne.

Trst—Metković D (trgovacka)
Polazak iz Trsta svake nedjelje u 6 sati prije podne; povratak svake nedjelje u 6 sati prije podne.

Trst—Vis (trgovacka)
Iz Trsta u četvrtak na polnoć.; povratak svake sriede u 8 sati prije podne.
27.VII.10

Na prodaju u Šibeniku

14 kamenica za ulje

ukupne sadržine od preko 200 barila.
Prodavaju se odmah sliedeće kamenice:

5 kamenica od 24 barila
2 kamenice od 16 barila
1 kamenica od 14 barila
1 kamenica od 12 barila
1 kamenica od 8 barila
1 kamenica od 6 barila
2 kamenice od 4 barila
1 kamenica od 2 barila.

Pomenute kamenice mogu se pregledati u svaki čas bez ikakve obveze.
Za bolja razjašnjenja i za nabavu pojedinih komada obratiti se podpisanom vlastniku.
Pazi! Za nabavu cijele partije (en blok) u jedan put, cijene izvanredno obaljene.

2-8 Ugo Fosco, Šibenik.

P. n. gosp.

Dolepodpisana tiskara namjerava i ove, kao i prošle godine da izda svoj „Zidni kalendar“ koji će biti ukusno izradjen u više boja i u finoj i gladkoj artiji.

Ove godine takodjer ustupiti ćemo pojedinim poduzećima prostor za oglašivanje.

Kalendar ćemo kao i prošle godine razposlati u sve krajeve, gdje naš narod živi, te će za svakoga, koji želi svoj proizvod preporučiti, zgodna prilika biti da to učini.

Prostor svih oglasa biti će jednak, pa prema tome i cijena jedna, t. j. **Kruna 10** od jednog oglasa.

Oglasi se plaćaju unapried, te se primaju najdulje do 20. studenoga o. g.

S poštovanjem
„Hrv. tiskara“ d-r. Krstelj i dr. u Šibeniku.

Vaše zdravlje ćete održati! Vaše slabosti i boli izčežnu. Vaš vid, živci, ojaćati će se, vaše će biti spavanje zdravo, a sveobće razpoloženje se opet uzpostavlja, ako pravi Fellerov Fluid m. d. M. „Elsafliud“ upotriebite. 12 boćica na pokušaj stoji 5 K franko. Proizvadžać je samo ljekarnik: E. V. Feller u Stubici, Els atrg br. 264 (Hrvatska).

Kolera - sušica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takova prilika pruža se svakom, ako kupi za to patentirani

Punoparni stroj Dalmacija

koji je tako udešen, da može s njime i djevojčica od 12 do 14 godina upravljati. Prednosti kod uporabe:

Izkuhavanje, izparivanje i desinficiranje rublja obavlja se sve na jedanput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti rulja niti gineči, niti dere, a isto tako i nepogori, i radi toga se dva do tri puta dulje sačuva nego ona s rukom prano. Stroj treba radi svoje gradje vrlo malo vode i sapuna a pod nije ni najmanje mokar. Stroj se može upotrebiti još iu druge svrhe, kao kotao za grijanje vode, kuhinjske, pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prama svakom drugom načinu pranja.

Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmesečno odplaćivanje 10% više.

Naručbe prima i obavlja:

Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija.

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian

Tkaonica i odpravništvo Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odjela, zimске kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kanafasa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona. Cijene su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko. Tražite uzorke.

Može se dobiti 30 do 40 mt. odpadka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpadaka se ne šalju uzorci.

TVORNICAPAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podpuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izradljuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u podpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Peđata.

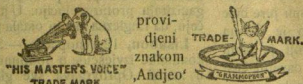
Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

Bogati ilustrovani cjenik. Tvorničke stalne cijene.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128.
14.9.910.—14.9.911.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

dobivaju se u knjižari i papirnici:

Ivan Grimani

Šibenik, Glavna ulica.

Šalje na zahtjev cijenik i popis komada badava i franko.

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora

proizvadjaa

Svake vrsti Od najboljeg marseljskog griza Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

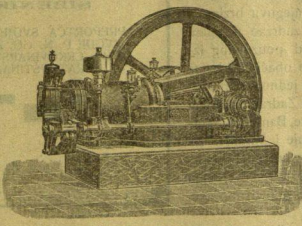
Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15./VI. 10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravitelj sve upite:

Kuća Gutenberg, EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtjeva cijenik besplatno i bez poštarine. Dopsivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što: motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrašavi plinu (Sauganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

10 Kruna dnevno!

Lahka zasluzba za svakog u gradu i na selu i u čisto malim mjestima. Šaljite vašu adresu poštanskom dopisnicom na firmu: Jak. König, Beč VII/3, Poštanski ured 63. 4-10

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavnica - -
- - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pričući K 180.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeuranje proti gubitku kod ždrbenanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“.

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Centrala: Via Coroneo 45.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stala prostih, apansiranih i za ures. Veliki izbor predmeta za ljearne, drogerije, porculans o i zemljano sudje, ocaline, staktarije, svjetiljke itd.

Velike količoe naročitih tvari u ocaklini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utakmicne.

Na zahtjev šalju se cijenik badava.

Dopsivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardatella br. 671.

Telefon br. 1930.

26.II. 10.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, za lja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela skont od 2% na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 3 dana, a to da olahkot trgovcima knjigovodstvo. Podpirati Gospodarsku svezu, patrioćna je dužnost svakog našeg trgovca. Cijenike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:
S. H. Škerl, Trst.

19.II. 10.